

TU I TR CU I TU N

Th B y, 22/05/2004, 14:05 (GMT+7)

Hành lang xanh - ngôi nhà của muông thú

TTCN - M t hành lang xanh kéo dài t v n qu c gia B ch Mã n khu b o t n thiên nhiên Phong i n phía tây Th a Thiên - Hu – có ý ngh a nh m t di s n thiên nhiên; ã c các nhà sinh h c b o t n th gi i x p vào lo i có giá tr b o t n cao nh t trên toàn c u.

C ng chính vì t m m c quan tr ng ó mà d án Hành lang xanh v i m c tài tr 1,3 tri u USD c a Qu Môi tr ng toàn c u (GEF) y thác qua Ngân hàng Th gi i, Qu B o v ng v t hoang dã th gi i (WWF) và T ch c Phát tri n Hà Lan cùng v i v n óng góp h n 700.000 USD c a Chính ph VN v a c ký k t gi a tnh Th a Thiên - Hu v i các nhà tài tr .

Vùng chim quan tr ng toàn c u

Hành lang xanh ch a ng nhi u h sinh thái quan tr ng, trong ó có h sinh thái t th p (lowland) c T ch c Chim qu c t (BirdLifes International) li t vào h ng các vùng chim quan tr ng toàn c u (IBA), vùng phân b nh ng loài chim r t quý, mang tính c h u h p, có loài ch t n t i trong ph m vi m t tnh mà không có b t c n i nào khác trên th gi i.

N u t i v n qu c gia B ch Mã n i ti ng v i loài tr sao mà du khách d dàng nhìn th y chúng khi du thám ng mòn mang tên loài này thì không xa B ch Mã v phía b c, t i khu b o t n thiên nhiên Phong i n l i ghi nh n s có m t c a gà lôi lam mào tr ng.

Gà lôi lam mào tr ng c Oustalet miêu t l n u tiên vào n m 1886 t b n tiêu b n do linh m c Renault g i n Vi n Sinh h c Paris. Nhà truy n giáo ng i Pháp này ã s u t p r t nhi u i u m i l v chim nh ng vùng i núi th p c a hai tnh Th a Thiên và Qu ng Tr .

Tháng 6-1923 có m t chuy n nghiên c u v chim t i ông D ng, qua ó m t s m u v t gà lôi lam mào tr ng ã c thu th p nh ng cho n n m 1929 thì thông tin v loài này ngoài thiên nhiên không còn n a. Sau ngày th ng nh t t n c, ã có r t nhi u cu c tìm ki m loài này c

các nhà khoa học quốc tế và VN phối hợp theo dõi các vùng phân bố đã biết VN (lần cuối cùng là vào năm 1995) nhưng vẫn không mang lại kết quả. Tuy vậy, các nhà khoa học đã tin chắc rằng loài này vẫn tồn tại ngoài thiên nhiên.

Cũng trong năm 1995, trong khi có một thị trường về các loài chim trên thị trường chợ Bách Mã vì một số ít thợ săn người địa phương nghiên cứu cuối cùng xác định chính xác số phận của loài gà lôi lam mào trắng miền Bắc, những người dân vùng ba xã Phong Mỹ, Phong Sơn, Phong Xuân (huyện Phong Điền) cho cán bộ kỹ thuật lâm nghiệp hàng đầu nhìn thấy nhiều loài chim rừng khỏe mạnh vào mùa xuân một vụ trồng rừng năm giáp ranh giữa địa phương Thiên - Hương và Quảng Trị mà họ gọi là công viên rừng.

Tuy vậy, các nhà khoa học đã quy định hình ảnh qua từ điển từ điển thông tin của loài chim quý này. Vào tháng 8-1996 một người dân xã Phong Mỹ, huyện Phong Điền đã bắt được cặp gà lôi hình ảnh in trong từ điển. Mẫu máu của hai con gà lôi này đã nhanh chóng gửi đến Viện Sinh học Hoàng gia Anh phân tích AND và các nhà khoa học đã xác định rõ chính là loài gà lôi lam mào trắng.

Loài sao la

Năm 1992, trong một cuộc khảo sát về đa dạng sinh học tại Vườn Quốc gia Hoàng Liên, các nhà khoa học đã phát hiện ra một loài thú mới - sao la. Vùng phân bố của loài thú mới này tập trung quanh quần vùng Nghèo - Tân, thung lũng trong một chuỗi công tác năm tại xã vùng núi, các nhà chuyên môn ngành kỹ thuật lâm nghiệp Thiên - Hương liên tiếp nỗ lực tìm kiếm và săn bắt sao la để bảo vệ quần thể các loài.

Một cuộc khảo sát thông tin và điều tra hiện trường về môi trường của loài này đã được thực hiện với sự tham gia của các nhà khoa học thuộc Viện Hàn lâm Khoa học và Viện Hàn lâm Nghiên cứu Quốc tế Hà Nội. Số liệu ban đầu cho thấy có khoảng hơn 100 cá thể loài này quần tụ tại thung lũng sông Hoàng Liên, sông Bưởi phía tây Thiên - Hương.

Trong lúc các nhà khoa học đang săn lùng dữ liệu và hình ảnh của loài sao la thì những thông tin phát hiện ra loài này tập trung ở các huyện Hoàng Liên, Nam Sơn, Hoàng Liên và An Khê ngày càng nhiều. Các biệt ngữ người dân thôn Hoàng Liên, xã Đông Hòa, huyện Hoàng Liên chỉ cách

thành phố Huế cách 15 km về phía tây của một con sao la khi nó bị bắt ở rừng. Mặc dù con vật đã chết vài giờ sau đó vì stress nhưng đây là lần đầu tiên các nhà chuyên môn có thể xác định loài thú này (tiêu bản của con sao la này hiện đang trưng bày tại Viện Phòng Chiếm Kí Mâm Lâm Thiên - Huế).

Thú vật này, ngày 28-5-1998, một nhóm học sinh người dân tộc Tà Ôi xã A Roàng, huyện A Lưới khi vào rừng lấy măng đã bắt được một con sao la cái đang mang thai và đã báo về các quan chức lâm nghiệp các nhà chuyên môn kiểm tra hình ảnh chụp của nó. Con vật đã nhanh chóng được thả lại vào rừng A Lưới. Quả là may mắn cho con thú này và những người làm công tác bảo tồn vì đây là hình ảnh sống của loài này được thu thập lần đầu tiên khi phát hiện ra chúng. Liên tiếp những năm sau đó thông tin về loài thú này ghi nhận ngày một nhiều hơn. Điều đáng mừng là sự xuất hiện nhiều lần của các cá thể sao la non, chứng tỏ sự sinh sản và sinh sản phát triển của quần thể loài này các khu rừng Thiên - Huế rất nhiều.

Năm 1999, sau thời gian gần một tháng nghiên cứu về bảo tồn và phát triển sinh học tại Huế, bà Elizabeth Kemf, chuyên gia của WWF, đã nhận xét: "Trong chuyến thám hiểm và nghiên cứu tại VN lần này, tôi thấy sự giàu có, đa dạng sinh học của đất nước các bạn, đặc biệt là rừng cánh rừng Thiên - Huế chắc chắn còn nhiều điều thú vị như thú vật như hổ, voi, loài sao la. Các bạn nên lấy sao la làm biểu tượng cho vùng đất này".

Ngoài ra, những nghiên cứu của các nhà khoa học trong và ngoài nước thể hiện tại khu vực hành lang xanh cũng cho thấy mức độ phong phú của các loài khác như voi, chà vá chân nâu và quần thể rùa biển ở trung tâm Bùn Mả và Phong Điền; loài hổ gấm và hổ da đen ở Tam Đảo hoặc sự có mặt của các loài thú mới phát hiện sau sao la là mang Trăn Sừng, mang L...

Toàn khu vực hành lang xanh, nằm giữa khu bảo tồn thiên nhiên Phong Điền và vùng quốc gia Bùn Mả, rộng gần 134.000ha, thuộc ba huyện A Lưới, Nam Đông và Hương Thủy, bao gồm các cánh rừng có tầm quan trọng về bảo tồn cấp toàn quốc, có giá trị to lớn về sinh thái toàn vẹn của các vùng cảnh quan rừng và toàn bộ vùng sinh thái dãy Trường Sơn.

Các đánh giá của Quỹ Bảo vệ môi trường hoang dã thế giới (WWF) cho đây là một khu vực có tầm quan trọng sinh học còn trong việc bảo tồn

lâu dài các nông vật quý hiếm như sao la, gà lôi lam mào trắng, thỏ trắng Trung Sơn và gà solo Trung Bộ, nông thôn là sinh cảnh quan trọng của rất nhiều loài quý hiếm khác như voi châu Á và hổ.

Tuy nhiên, hiện nay đa dạng sinh học của vùng này đang phải chịu sự đe dọa nghiêm trọng do tình trạng khai thác nông thôn và chuyển đổi mục đích sử dụng đất đai. Các hoạt động như phá rừng làm nương rẫy và xâm lấn các nguồn nước.

Đ án Hành lang xanh sẽ xây dựng mô hình điểm về bảo vệ, quản lý và duy trì các giá trị cốt lõi của các cánh rừng đầu nguồn, bao gồm các biện pháp quản lý rừng bền vững. Đ án sẽ làm giảm thiểu các tác động tiêu cực của biến đổi khí hậu và khai thác rừng và ngăn chặn các mối đe dọa trực tiếp đối với các loài hoang dã, vì các quan hệ thông qua các cơ chế kiểm soát có hiệu quả và nâng cao năng lực quản lý bền vững; thị trường và duy trì các quan hệ. Đ án sẽ hỗ trợ các chủ thể trong quá trình tái trồng 5 triệu ha rừng, chương trình hành động bền vững Trung Trung Sơn, cũng như những sáng kiến khác của các tổ chức quốc tế có thể bổ sung khu vực này một cách có hiệu quả nhất.

H. TRANG

NGUYỄN VĂN ANH TUẤN